

IOANNIS GAR-

ZONIS BONONIENSIS, RERVM

SAXONICARVM LIBER

SECVNDVS.

INTEREA Albertus, cum quod antea
tentauerat, id parum procederet: in cer-
tus consilij, utrum omnē curam suam
ad componendum cum liberis pacem
conferret: an bellum instauraret, sese
in Thuringia continebat. Ita em̄ pro-
positum illis ex sententia cesserat: ut nonnunquā rebus
suis diffideret, ac desperaret: tandem eos iterum bello
persequēdos statuit. Vt igitur regionem Lusatorum,
Misnensium, & Libanothanorū, cui Federicus, Theo-
doricusq; imperabant, ditionis suæ faceret, Adulphum
Nassauum, cui per id tempus delatum erat Romanū
imperium, conuenit: huic reliquæ urbes, castella, agricq;
quibus liberi imperabant, ab eo uenierunt: ut quorum
potestas late patebat (Siquidem magnam Germaniæ
partem complectebatur) hi in paupertatem inciderēt,
miseriōq; redderent, uerum Adulphus cum emisset ære
alieno, in multum potentiæ euasit: ut ne deos quidem
iratos sibi timendos duceret. Haud præterea parua ela-
tus erat lætitia, quod in Bohemos, quibus cum bellum
suscipere

suscipere statuerat, facilis patebat aditus: paucis post
 diebus Albertus sese patriæ reddidit. Tum ipsum qui
 fieri posset: ut quem ex impudico scorto in lucem susce-
 perat, filio (huic Ludouico nomē erat) Thuringia hære-
 ditate obueneret, cogitatio subiit. Et si res ipsa admo-
 dum difficilis esset, nec mediocri egens consilio: eos ta-
 men, qui inter cæteros insignes erant, sibi conciliabat.
 Id optimum factu existimans, qui annos pubertatis
 egressi erant, nobiles ad se alliciebat: hortabatur quæ, ut
 ad rem militem incumberent: qui ea præstitissent, cæ-
 terosque antecellerent, hos maximis muneribus se pro-
 secuturum: non solum recipiebat, uerumetiam ultro pol-
 licebatur. Complures in auratorum equitum numerum
 adscripsit: & eos potissimum, qui nobili erant genere.
 Forte ita casus tulit, ut ludos militares ex industria pa-
 raret: qui excellerent, hi amplissimis muneribus affice-
 rentur. Permulti conuenerunt, tum spectaculi, tum dimi-
 cationis gratia. Fama est alios lussisse hastis, alios gla-
 dijs, alios lapidibus, alios palæstra. Ut ludis finis imposi-
 tus est, ex omni multitudine sexaginta ad se acciri iu-
 bet iuuenes: qui quoniam longe ante alios egregie di-
 micauerant: ab eo balteis aureis, gladijs militaribus, cal-
 caribus aureis, castellis, agris donati sunt, princeps (cum
 amplissimis uerbis iuuenes gratias egissent) huiuscemo-
 di orationem habuit. Egregia uirtus uestra, quæ ho-
 dierna die præ uos tulistis præstantissimi iuuenes, esse

Dicit, ut

cit, ut maxima sim uobis beneuolētia obstrictus. Quæ
 à me accepistis munera: & si debilia sunt, atq; exigua,
 ea quæso bono, iucundóq; animo accipiatis: in poste-
 rum maiora, amplioráq; accepturi estis: Optima rei mi-
 litaris iecistis fundamenta: in ea per deos immortales
 incumbite, hæc est, qua fortissimi uiri cælestium nume-
 rum auxerunt. In hunc maxime modum, nomē uestrū
 immortalitati commēdabit. Nec quicq; est ex omni-
 bus rebus humanis præclarius aut præstantius, quam
 uos ea præditos esse uirtute, qua à patria hostium im-
 petum possitis propulsare. Illius amplitudinem non so-
 lum conseruare debetis, sed etiam augere. Semper ue-
 rum decus in ea uirtute posui, quæ patriæ salutaris ef-
 fet: eam uos facultatē habituri estis: Quare pergite ut
 cœpistis: Quantum in me fuerit, nec consilio, nec uolun-
 tate uobis deero. Plura in hanc sententiam dicerem, ni
 uos eos, quales opto, futuros cōsiderem. Hæc eò refere-
 bantur: ut Ludouicū institueret hæ redem: At iuuenes
 quod uirium robore florebant: tantam principis libe-
 ralitatem non admirari non potuerunt. Quisq; se eum
 futurum pollicebatur, qui, ut in uirum uirtute præditū
 euaderet, ne ullum quidem laborem defugiturus esset.
 Qui uero graui premebantur senectā (nō enim ad quē
 exitū res ipsa peruentura esset, eos latebat) his huiusce-
 modi spectacula dolorē, mœroremq; afferebant. Hæc
 dum agebantur, Adolphus Philippum Nassam (erat
 hic quidē illi patruus) cum Legionibus expeditis Sue-
 uorum

uorum, in agrū Libanothanū proficisci iubet: monetq;
 ut cuncta igni, ferroq; absumat: ciuitates oppugnet:
 principes submoueat: atq; omnē regionē in potestate
 suam redigat. Philippus ut hæc Adulphi uoluntati cō-
 cedat per Thuringiam ad Cziticā urbem (olim Czitto
 conditam) uenit inde perpopulato agro, tugurijsq;, &
 uillis ac templis igni crematis, ad Bornium cōtendit: ibi
 dies aliquot statiuā habuit, ad Elistrū reuertit̄. Tandē
 nō longē à Picastrō, ubi nōnulli Federici copię hiberna Picastrū.
 uerant, cū exercitu cōsedit. Hæc postea c̄p̄ Federico nun-
 ciata sunt, cōfestim Lipsim cū exercitu iter fecit: Theo-
 doricūq;, ut reliqs copias ad Picastrū admoueret, mo-
 nuit, q; eò p̄fecturus esset. Theodoricus enixe impera-
 ta fecit. Haugutius, qui ad Picastrū custodiam habebat
 Imperator: tantū ei hostilis exercitus terrorē iniecerat,
 q; nec egredi audebat, nec militē in aciem educere. Igit̄
 qui exercitū hostiū lustret, cōtēpleturq;, silentio noctis
 emittit: castra ubi sunt locata cōquirat. Egrediētē haud
 parua cepit admiratio, q; agro peruastato, nō nisi solitu
 do esset. Nec à suspitione absuit, quin hostes locū insi-
 derēt: ex q; impetu in ipsum facto præhenderēt. Casu
 uillicū habuit obuiū, ex quo intelligit exercitū ingenti
 præda hominū, pecorūq; acta, ad Aldenburgiū urbē
 contendisse, nec procul ab Elistro amne statiuā habere,
 Aldenburgū Cauritani à Choris uel Cauptis Ptolemæo
 dictis incolūt, nulli⁹ principis ptāte subiectū opulentū
 quidē tum suis opibus, tum agrorū fertilitate oppidū.

D 2 Senatores

senatores urbis, ut in curiam proficiscendum est, Effedis
 uchuntur. Matronis in solenni pompa, non nisi stratis
 per uiam tapetibus ad templum est iter. Incolarum
 uoluntatem, ut inde frumentum atq; omne genus com
 meatus portaret, conatus est Philippus ad se allicere.
 Non longe ab urbe collis est, in eo sita est arx firmissi
 mis munita praesidijs, Hugo eius praefectus, qui partes
 Federici fouit, ut ex nuncijs cognouit Philippum pro ho
 ste esse habendum: repente in urbibus & castellis, quae
 ad Plissinam amnem suae suberant ditioni, expeditos
 milites cum fundis & iaculis, & alio genere armaturae
 imposuit. Bornium urbem, quae non multo ab Alden
 burgio distat interuallo, magna uim, magnoque telorum
 praesidio muniendam duxit. Postero die ad Philippum
 Legatos misit, quibus causis ipse adductus ad alienas
 terras peruastandas, uim suam expressisset, nulla belli
 denunciatione facta, sciscitatueros. Philippus nequaquam
 iram suppressit. Non modo non Legatorum uerba au
 ribus admouit, sed capi etiam eos iussit, ac torqueri, ne
 cariis. Ex Legatis quendam, quod magno ei uisus erat
 ingenio, summamque industria, huic Hermanno Kaynuro
 nomen fuit, ad se deducendum curauit, cumque in secre
 tum abduxit. Tum ita locutus est: Quod Federicus de
 parente male mereatur, non te fugit, qui tres prope an
 nos, pluribus cum praesidijs oppresserit. Federico nihil est
 cura, ut patrem paruis opibus ac facultatibus reddat
 praeditum.

Verba
 Philippi.

præditum. Quis hanc offensionem pertulerit, quis tolerauerit? Quare nullam magis egregiam, si aut homini perdito & nefario potionem, qua expota decedat, dederis, nauare operam poteris, aut mihi uiuum tradideris. Neq; ego ingratitude notam subibo, quin maximis officijs tua ista beneficia remunerabo. Tum Hermannus prius inquit, de uita decedam, cū à me fides soluat. Magnum Sueuis dedecus inuris, qui cum collatis signis patenti campo dimicare insueritis, ad uenum, id quod est hominis infimo loco nati, ac nullo splendore uitæ, nullaq; commédatione famæ defensi, declinastis. Quod si aliqua polleres uirilitate, non ueneno, sed gladio, aut telo Federicū appeteres. Qui ueneno honorem petunt: hos ad Aquilios & Vitellios recidisse dixerim: Libonothanus sum, cuius consuetudinis est cum hoste manum conferere. In posterum de ueneno infundendo, ne uerbum quidem feceris: educito gladium, te in Federicum conferto. Cognosces uiri fortitudinem, fortem mihi crede, & constantem suscipe animū, haud quanto te scelere inquinaueris, intelligis: qui ius legationis nō solum uerbis, sed re ipsa uiolasti. Nec Federicus Legatos omni supplicio interfectos, multos relinquet. Romani Corinthum totius Græciæ lumen, quod eorū Legati superbius appellati erant, extinctum esse uoluerunt: ne tibi quidem impune cedet. ipsi dij scelerum uindices de te exquisitissimum sument

D ; supplicium.

Verba
Hermanni

supplicium. Quod uero, ni uoluntati tuæ paruerim, te
 capite meo potiturum, affirmas. Sequar Hannibalem
 Carthaginensem, cui à Nerone ferro uita eripienda
 esset. Vtere inquit Marte tuo, Hannibal sum, nullo ter-
 reor leto. Philippus tantam animo concepit iram, ut
 ipsum in uincula conñciendum duxerit. Interim qui
 fuga euaserint Legati, ad Federicum ueniunt: nuncian-
 tes Hermannum à Philippo captum: Ille tanti uiri ca-
 sum nō dolere non potuit: Quem ut uindicaret, omni-
 bus statuit uiribus Philippum cōcidere. Hæc institu-
 ti, nunciatum est Philippum cum copijs in agrum Bor-
 nianum peruenisse, uastasse, atq; nō longe ab urbe con-
 sedisse. Ex quo ad Bornium, ut cum Philippo congre-
 deretur, exercitum admouit. Duūm milium spacio à
 Philippi castris aberat, cum urbis primates ad se acciti
 iubet: quæ profectionis suæ subsit causa exponit, se con-
 silio agitaſſe, qui cum hoste sit prælio congressurus.
 Quare cum non minus de ipsorū, quàm de sua agatur
 salute, ad pugnae præsidium ei robustissimos milites,
 quibus abundant, conferrent: corroborato exercitu, in-
 ter urbem & Philippi stationes confedit. Duorum die-
 rum quietem sumpsit: cum milites ut arma expediant,
 iubet. Qui leuis armaturæ erant milites, ut hostium ca-
 stris obequitent: eosq; ad pugnam alliciant, præmittit.
 Ipse cum reliquo exercitu ipsorū tergis insistebat. Vix
 demandatum sibi munus obierant: cum qui ad castra
 custodiam

custodiam agebant: quanta maxima possunt, uoce in-
 clamant adesse hostes, qui cæteris atate anteibant.
 Sueuus quidam subsistite, inquit, Libanothani, si uiri
 estis, nunc operas uiris dignas ædite: nunc in acie state,
 ne Sueuus, an Sueuis Libanothan⁹ in re militari præ-
 stent. Sit nunc periculum, utrorumq; uirtus enitebit.
 Hæc ubi dicta dedit, ipse unà cum cæteris custodibus
 in equum assiliit, atq; in hostes se cõfert: nec illi pedem
 referunt, quin subditis equis calcaribus, se in medios
 hostes mittunt, & memorabilem ædunt pugnam. In-
 terea Federicus hostium castris appropinquauit, qui
 manum conserebant, ne interciperentur: suspitione ad-
 ducti, gradum referunt: permulti ferro uitam amittunt.
 Cum Philippus ubi Federicũ in acie stantem cõpe tũ
 habuit, edixit: ut milites parati, instructiq; in hostes im-
 petum facerent. At Federicus ut illorũ impetũ sui exci-
 piunt, cõmonet: diu cõtractũ erat certamẽ, cum Philip-
 pus militẽ, ne animũ cõtrahat, dimittatq; hortat, eum
 uictoria potiturũ. Verũ Federicus, q; hostiũ plures ex
 equis prostrati erant, uulneribusq; affecti, se prælio su-
 periorẽ futurũ animo præfagiebat. Igit̃ capita ad se ac-
 cersiri iubet, ut diu inter se sermonẽ cõtulerunt, acies in-
 struunt: & collato pede cõcurrũt. Indinabãt Sueui. Tũ
 Philippi iussu tubicen receptui cecinit, Sueuorum mille
 interfectũ est: ducenti capti, haud affirmauerim, q; qui-
 dem annales habẽt Federici, ne ullũ quidẽ desyderasse
 militem,

Verba
 Sueuici
 militis.

Sueui
 cadunt.

Verba Federici ad milites.

militem, plures tragula confixos esse: fuere nonnulli, de quibus magna Federici erat opinio, qui castra hostium oppugnanda censebant. At Federicus edixit, ut pugna abstinerent. Si quis eius iniussu oppugnatum ea proficisceretur, ut in hostem animaduersurū. Cum igitur se in castra retulisset, Philippi trium dierū inducias petentis: ut corpora sepeliendi gratia, in unum conferentur: uoluntati obtemperauit. hæc accepta clades effecit: ut Philippus rebus suis sapientius consulere: nec temere & fortuito sibi subeunda esset dimicatio. Interea Federicus, quod ea pugna de se optime meriti fuerant, milites in prætorium acciri iussit: atque huiuscemodi uerba locutus est. Quanta in rebus bellicis uirtute polleant Sueui, proxime intelligere potuistis. ea clade illata: ut castra minime egredi audeant, eò peruentum est. Tan- tus est ipsis terror iniectus. quamobrem nolite commilitones mei fortunæ (id quod est tritum sermone pro- uerbum) se præbenti deesse, & oblato casu ad cōsiliū flectere. Prioribus diebus hostium stationes adoriri, atque oppugnare institueratis: ne castra egrederemini: prohibui, quod ex uobis aliquid uulneribus affecti erant, alios pugnae labor confecerat, pauci integri ac recentes. Plures à nobis dati sunt ocio dies: petamus hostium castra, ea oppugnemus. Nobis in manu est uictoria, languori ac desidia, ut exploratores referunt, se dediderunt. pudendum est Sueuos in agris uestris tam opimis, tam fertilibus

fertilibus, ut uarietate fructuum, & magnitudine passionis, cæteros antecellunt, statiuam habere: Quare pœnas aut morte, aut turpi dependant fuga. Hac oratione impulsus, prælium capessere statuerunt: & quales se gloriari soliti erant, eos se præstare. Igitur tripartito exercitum instruxit: nam qui non multo erant corporis robore, ac animo demisso, his urbem tuendam dedit. Qui uero rem militarem callebant, hos ad stationes hostium oppugnandas secum duxit. Reliquos ut Triariorum munus sustineret, instituit: quo si quid aduersi illis evenisset, ipsi præsidio essent. Re in hunc modum composita, Federicus Imperatorem cum Legionibus expeditis, sese in hostem conferre iubet. Haud procul ab eorum castris aberat, cum Philippus ab exploratoribus de ipsius aduentu certior fit. Igitur factu optimum ratus, ut milites instructi, atque armati castra tuerentur, hostesque tantum repellant, per Praeconem pronunciat. Si quis ea egrediatur, is sciat pœnam sibi esse constitutam: ut ad castra uentum est, utrinque tela coniunguntur. Federici Imperator militibus animum afferre adnitens, eam præ se ferant uirtutem, quam tot secundis præliis præ se tulerunt. Hac oratione commoti, in castra profiliunt. Res geri gladiis cœpta est: Eo prælio uictoria perines Imperatorem fuisset: ni Philippi hortatu Sueui animum recepissent. Utrinque complureis gladio ad interuentionem cæduntur: ac sine ullo respectu pietatis extinguuntur.

guuntur : atq; Imperator portam quam patefecerant milites , in potestatem suam redegit . Tum uniuersus exercitus in tentoria impetum facit . Nequeo oratione consequi , quantū sanguinis fuderit . Quippe quantum dextræ ad cædendum ualebant , tantum interficiebantur : Philippus desperata uictoria , cum paucis equitibus prælio profugus Aldenburgium peruenit . Imperatori eum subsequi , haud fuit in animo . Satis superq; erat quod eum castris exuisset . hac uictoria elatus , Borniū uictorem exercitum deduxit . Tulit in ea signa militaria complura , galeas cælatas , uasa argentea , auri , argentiq; uim magnam , uasa , galeæq; Misnam eius iussu deportata sunt : atq; in diui Donati templo locata . Interiectis paucis diebus , Philippus ad Adulphum literas perferri curat , quibus se prælio profligatū exponit , exercitum cæsum , impedimentaq; amissa : Quare si bellum instaurandum curet , mittendum supplementum esse , mittēdamq; in stipendium pecuniam . Adulphus , qui mentē suam ad Misnam subigendam contulera :

Ottingen. audita exercitus strage , repente Georgium Ottingensem cum infinita Sueuorū ac Rhenesium multitudine , Philippo in præsidium misit . Cum uterq; copias coniunxisset ad Bornium : ut ea potiret obsidione , cingendæ negocium suscepit . Quantū ab ea cum exercitu nō longe confedisset , ipsamq; tormentis nocte & interdum uerberasset : ciues tamē , qui in Federicum fide & animo

erant

erant singulari, nullus præstringebat pavor. Obsidio ipsa & si dura esset atq; aspera, eam tamē oppidani nihil pendere, q; Federicū omnibus rebus potiorē habebant. Verū magna uis hyemis adeo Sueuos premebat ut Imperatores exercitum abducere cogere. Paucis post diebus Aldenburgiū hyematū cōtenderūt: Adulphūq; ut nouū militē eis ad belli præsidium conferret, literis monuerūt. Interea Legatos p petendis triginta dierū inducijs ad Federicū mittunt: q; ad cōponēdam pacē, omni sint cura intenti, Aldenburgiū ipsorū Legati cōueniant, qui cū cōuenissent, humane, benignēq; accepti sunt. Tum Philippus huiuscemodi orationē habuit: Nunq̄ in animū meū induxi uiri Libonothani, ut Adulphus: & si illum cognatione attingam, uos bello persequerē. Qd̄ si ipsum ad sententiā meam traducere potuissē, profecto res meliori loco staret. Neq; nescij estis, quantū urbibus, atq; agris uestris ex bellis dāna sint suggesta. Toties nobiscū signa cōtulistis, multis cladibus percussi sumus, Nondum bello superiores discessistis, in fine stabit laus, permulti in prælio mortē occubuerunt: clarissimis uiris, quos si fieri poterat, immortales esse oportebat, orbati sumus. Qd̄ si in mea potestate sitū fuisset, nequa q̄ inter nos man⁹ cōseruissemus, mihi in Adulphi sententiā cōcedendum fuit. Si ager uester uastatus est: si ædes uestre flammis absumptæ: si ad mœnia urbium signa propè intulimus: si eas

E 2. obsedimus:

Oratio
Philippi
ad Libonothanos.

obsedimus, nimirū absumus à culpa, uoluntati aliena sum obsequutus, ut utilitatem publicam priuatā anteponerem: nullum genus mortis mihi recusandum putauī. Princeps Albertus, hanc quam iniuria possidetis, regionem uenū Adulpho dedit: hic magnam uim auri exoluit. Sua repetit: qui si hac se occupatione relaxarat, qui uis eum nulla mente constare arbitraret: magnum Romano imperio dedecus inureret. An nos eos esse existimatis, qui Adulpho, qui omnem propē Germaniam, Pannoniam, Bohemiam, sub imperio suo redegit, resistetis. Hac si estis mente (Bona cum uenia dixerim) aniliter desipitis: Vestrū est uiri Libanothani, quantum studio & fidelitate cōsequi potestis, incepto absistere. Accedite sententiā meā: cum eo redite in gratiam: quā inter nos extiterunt discordiā, ac diffidia, sempiterna deleanē obliuione. Ipse ut rem paucis contempletar: Prius de uita, quā de sententiā decedet: qui Romani imperij decus, atq; utilitatem sibi defendendam suscepit. Quod si iure nō poterit, armis tuebitur: quā amplissimum ex equitatu ac peditatu cogit exercitum: statuit quam sibi dii daturi sunt fortunam experiri: ut Philippus orationi suā finem imposuit. Otto Pflugius qui apud Libanothanos summo erat in honore, in hunc modū respondisse fertur. Si quā protulisti uerba cum his, quā abs te priore anno gesta sunt: cōsentanea essent, uiri Libanothani excusationē tuam acciperent.

Otto Pflugius.

acciperent. Nam quod infestissimo in eos odio esses, maxima dedisti documenta: qui Legatos suos uinculis ac uerberibus, atq; omni supplicio excruciatos, necandos iussisti: quid abs te crudelius fieri potuit? Quod uero ais regionem Libanothanam Romano imperio subiici, quod eam Albertus uenum Adulpho dederit: ex quo Federico decedendum sit. Verba sunt, atq; ineptiæ: quod si in sententia permanserit, Adulphum qd ei summi imperij ius datum sit: regno spoliaturū affirmas. Haud tanta nos capit mentis infaniā, ut eos nos esse arbitremur, qui Adulphi impetum excipere ualeamus. Multa in Italia atq; Asia bella ab his gesta sunt, nunq̄ eorum uoluntati defuimus, maximas hostium copias, nostro sanguine ac sudore fuderunt: atq; inimico ferimus animo: cum nobis præter iustitiam, bellum inferendum duxerit, ei deū benignitate resistemus. Non languor, non desidia, nos in oppidis atq; agris, quæ ditionis sunt Federici, tuendis occupat, nulla te dubitatio capiat: quin hi sumus, quales patres nostri, qui Quintilium Varum cum quinq; Legionibus de medio sustulerunt. Illi inuito eam regionem incoluimus: nec tu ignoras Sueuos tuos à Saxonibus inde propulsa- tos: sed ut rem paucis absoluam, tibi nos eos fore pollicemur: qui nunquā fide decessuri simus, Federico corpus, animūq; addiximus. Igitur infecta pace, quisq; in tecta sua discesserunt: postero die Legati urbem ex-

E 3 cesserunt:

Tubanti/
norum
agri.

Cygnea.

Fribergū.

cefferunt. Philippus rem omnem, ut acta erat ad Adulphum deferri iubet: ex quo iracundia adductus aduersus Libonothanos, comparato, cum ex Sueuis, tum è Rheni acolis exercitu, expeditionē fecit. Igitur per Tubantinorū agros in Libonotriam ducens, ibi primum ad urbem Cygneam exercitū duxit. Fuit hæc urbs tunc Imperatori subdita, à Cygno conditore dicta, postea ab Henrico primo instaurata, ubi triduum statua habuit: ibi parte exercitus Philippo tradita, cum reliquis copijs ad Fribergum contendit. Inde per Camannos iter fecit. Est hæc urbs Marchioni Misnensi subdita ab Ottone tempore Federici primi, ob opulentissimā argenti uenam: muris circumdata: nec procul ab ea castra posuit, quod ad ipsam potestati suæ subijciendam, proposito ferebatur animo. At Federicus ut ex speculatoribus Adulphum, urbem ipsam obsessurum accepit, repente Nicolaum Haugucium cum manu minime contemnenda: qui eam tuendam susciperet, silentio noctis præmittit. Cluius non longe abest à Fribergo, sub eo fossores fossam admodū altā duxerāt, inueniēdi argenti gratia. Eius rei inscius erat præfectus quidam Adulphi: Is in cluii cacumen, ut urbis mœnia & situm cōtemplaret: atq; eo in loco castra poneret, cū his, quib⁹ præerat copijs, euasit. Vix hora intercessit, ut cluius concidit: ea ruina ipse unā & copiæ oppressæ sunt. Adulphi animo tantus est pavor iniectus, ut extemplo castra referenda

referenda duxerit: tum cōmilitones suos ad se acciri iubet. Ego si gradū retuli, nulla uos admiratio subeat: non enim ab obsidione abduxi exercitū. Verū tot exi-
 stunt cuniculi occulti: ut nisi rebus nostris consuluerimus, eandem præfecti sumus subituri fortunam: quare concedite in sententiā meam. Præmittendus est speculator, qui loca in quibus cōfidamus, castris idonea metetur. Cum igitur is loca diligenter inspexisset, non longe ab urbe retulit solidum esse solum: nullisq; refertum cuniculis, eo cū exercitu iter conuertit. Interea oppidani in muris præsidia disponūt, iubentq; ut per uices uigilias agant custodes: Insuper delegunt, qui nocte intra pomerium muris obambulent: si quem habuerint obuium, qui nequaquā ædat nomen, Ilicoprehendant, sci-
 scitenturq; quid causæ sublit, cur nocte ad pomeria contenderat. At Adulphus, q; iam urbem oppugnare statuerat, tormēta disposuerat, in muros saxa ingenti pondere emittebat: quo factum est, ut magna pars muri cum fragore haud paruo procideret, cōfestim oppidani, peregriniqu; alterū ex lignis, tenaci terra, uirgultisq; miræ latitudinis murū extruūt, qui saxorū ictus posset excipere. Vbi hostis q; tentauerat, secus cessisse animaduertit, Adulphi iussu gradū retulit, pfectusq; ad aliam muri partē, quæ ab ruina nō exiguo spatio aberat, scaldas admouet, cōscēdere adniti: qui ad eā partē custodiā habebāt, illū dant p̄cipitē, alijs uentrē, alijs pectus, alijs brachium

Verba
 Adulphi
 ad milites

Verba pro
ditoris.

brachium hastis transfigunt: alios in faciem umbone
percutiūt: quo ictu ex muro prolapsis, crura, ceruicesq;
infringuntur, nihil fuit fossæ, quod cadaueribus nō im-
pleretur. Ex quo Adulphus qui à tergo nō aberat, præ-
cedentibus receptui cecinit: atq; omnes cogitationes
suas ad urbem fame macerandam contulit. Annum
unum, menses quatuor traxit. Hæc obsidio, cum iuue-
nis quidã, qui urbem incolebat: ex occulto in hostium
castra proficiscitur, ei Adulphus sui conueniendi pote-
statem facit: Si mihi, inquit Imperator, præmiū fuerit:
re omni, qua uehemēter afficeris molestia liberabo; diu
hanc urbem obsedisti, nōdum eius compos factus es,
Acquiesce consilio meo: à quo si te seiunxeris, omitten-
da tibi prorsus erit obsidio. Aquæductus, per quã nō,
nuncq; aqua in urbem fertur: non longe à porta abest,
in eum si miles ingrediatur: nō modo ad mcenia urbis
penetrabit, uerum etiã in urbem transibit: non absum
ueritate, tu periculum facito. Adulphus iuuenis, uerba
auribus admouit, spondens se muneribus & beneficijs
complexurum. Igitur milites duo è suis cum illo missi,
qui aquæductum inspiciant: & an ita sit, consyderēt: illi
re diligenter inspecta, nunciant iuuenem nullo menda-
cio contaminasse ueritatem. Ita q; milites tricenos dy-
peum, gladium, scalprum, malleum, securim, iubet su-
mere, atq; accensis luminaribus aquæductum ingredit:
ut ad murum uentum est, substiterunt, subito in infrin-
genda

genda muri fundamenta, omnem operam conferunt, breui ingens lapidum multitudo amota est: uix aquæ ductum egressi erant, cum magna pars muri corruit. Ilico Adulphus cum expeditis Legionibus affuit: oppidani, quo hostis ingressum prohibeant, accurrunt, ingens contrahitur certamē. Atrox cædes utrinq; æditur, sed cum uis uī reiſci nō posset. Adulphus siquidem armatorum multitudine abundabat, uictoria potitus est. Oppidani cum plures ex prælio in arcem demigrant, insequenti die Adulphus caduceatorem ad arcis præfectum præmittit: qui uitam, fortunaſq; omnium, si eam uelint tradere, polliceatur: præfectus, ne moleste ferat, respondit: si prius ad Federicum rem ipsam detulerit. Erat Federicus per id tempus in Misna, ubi urbem captam, arcemq; in summo esse discrimine: nec posse illi esse præsidio, quod Philippus cum maximis copijs transitus infederat, cognouit, præfectum, ut eam traderet, literis monuit. Pluris præterea homines, q̄ arcem, commilitonesq; suos: quorū uirtutem pluribus prælijs didicerat, existimabat. His igitur quod omnibus incolumibus res suas liceret efferre, in bonam spem adductus: Adulpho arcem tradidit. cum in urbem cuncti uenissent: Adulphus portas, ne quis ingredi, aut egredi queat, obserari iubet. Præco eius iussu: ut qui arcem egressi fuerant, confestim omnes arma sub exitu uitæ deponant, edicit: id edicti non paruum illis timorem

F incussit.

Adulphus
urbe po-
titur.

incussit. Vt tandē animos receperūt, instituunt egregiā mortē occumbere, sed eos Misnensis quidā: cui multū tribuebant, dehortatus est: Armis in hunc modum depositis, eos Adulphus ad se accersit, atq; nisi intra dies tres, grandī aere redempti sint: unumquenq; turpiter, ignominiosēq; periturum, se sacramenti religione obstringit. Hæc ubi Federico, quem illorum uisendorum summum capiebat desyderium, nunciata sunt: stomachatus est, & moleste tulit, quod pauca admodum ei erant pecuniæ, nec qui ipsius imperio seruebant: quod per tot annos exhausti erant, pecunias imperare audebat. Ex quo Legatos ad Adulphum mittit, querentes nō esse Imperatoris Romani fide decedere, se eius commilitonibus sponsione fidei esse obstrictū. Adulphus qui in Federicū hostilem gerebat animū. Quæ, inquit, protulistis uerba apud me, pro nugis habentur. Ni die craftino, quem necis captiuū destinauī, pecuniæ soluentur, cunctis moriendum erit. Vt Legati ad Federicum redierunt: quo in captiuos Adulphus esset animo, exponunt: ipsum de uita potius, q̄ de sententia decessurum. Ni æs grande exoluat ad unum omnes perituros. Federicus in captiuos misericordia cōmotus: q; sua causa, id discrimē inciderant, Legatos ad Adulphum iterū mittit, qui eius uerbis si captiui reddant, Tres urbes nobilissimas, Grimyn scilicet, Rotlitiū, Lusniacū, quæ nō longe à Multauiō distant, polliceant. In hunc maxime modum,

modum, Adulphi lenita est ira. Cum Legati & captiui urbe excessissent, ad Federicum concesserunt: quos ut intuitus est, haud lachrymis temperavit. Tum ita orsus est. Quam utilitatē, quod emolumentum, quem fructum commilitones mei, quibus urbem nostram tuendam dederamus, consecuti sunt, improba fortuna, quæ fortissimis uiris, ac de uirtute optime meritis, semper fuit inuisa, atq; infesta, eos crudelissime necauit. Si Fribergium amisimus, abestis uos à culpa cōmilitones fidelissimi. Bienniū ab hoste obsessum est: nunq̄ ipsum suæ ditionis fecisset, ni fortuna ipsa uiam aperuisset. Quanta uos beniuolentia, amore, charitate cōplectamur: qui uis hac coniectura cōsequi potest, cum uos tribus ciuitatibus potiores habuerim⁹. Nullus nobis scrupulus, nullaq; dubitatio inijcitur, quin deū munere eas repetituri sitis, quæ fecistis, prudētissimo cuiq; probata sunt, nō semper hostib⁹ fortuna affulgebit. Non incruentā reportarūt uictoriā, si extrema cū primis contexent, haud multū affecuti sunt: huiusmodi ꝑ̄ba cōmilitonibus lachrymas excusserūt: ipsiq; dolor uocē inducit. Hæc dum gerebant, Adulphus literas ad Philippū perferri curat: quib⁹ illum docet & Fribergiū, & arcē in potestātē suā redegisse, quare sit bono animo. Paucis post diebus ad Fonteam, quā paulo ante obsederat: regressus diu eā oppugnauit. q̄ Federicus robustissimis militibus custodiendā dederat: sed fame oppressi, urbē

F 2 in Adulphi

Oratio
Federici
ad cōmi-
lites.

in Adulphi imperiū dediderunt. Inde cum ad Picastrū castra moturus esset ad oppidum, quā Lucam Libano thanorū uocant iter cōuertit: non em̄ parua ei suspitio inerat, ne ab oppidanis exercitui damna suggerentur. Igitur oppidum oppugnare adnititur: ut animaduertit frustra id inceptum esse, quod ipsum Federicus firmissimis munierat præsidijs: hyems præterea appetebat: copias abduxit: seque in Sueuiam contulit: ubi amplissimum numero coëgit exercitum, quod ineunte Vere, in Libanothanos ei castra mouenda erant: sed certior factus, quod aduersus ipsum Albertus Pannonicus princeps expeditionem parabat, nequaquam in sententia permansit. Veruntamen magnam copiarū partem ad Philippum, qui per id tempus Fonteia statua habebat, sub ea conditione, ut sese ad illum adiungerent, propere iussit. Paucis diebus quieti datis, quod de uia fessæ erant, ad Lucam abierunt. Equidem si annalibus fides adhibenda est, perditum erant uiginti milia: equitum duodena. Hæc ubi Federico nunciata sunt, suspitione, ne hostis primū urbis compos fieret, adductus, deinde Picastrū obsideret. Præterea numero & robore uirorū erat inferior: ex Libonotrijs & Misnensibus pro tempore congregauit exercitum. Insuper qui in ciuitatibus hibernauerant milites, custodibus relictis, ut ad Lipsim cōuenirent, edixit. Celebratis missarū solennijs, cuncti CHRISTVM optimū, maximum, ut ipsis de hostibus

det uictoriã, præcibus fatigant. Ipse ut se eos præstarent, quales prioribus tēporibus præstitissent, pluribus uerbis hortatur. In sequenti die Picastrū peruenit, ubi noctem unam ocio dedit: sub lucis exortū ad hostium castra profectus est: quibus cum appropinquasset, copias in aciem eduxit: eosq; in prælium exciuit, ne hi pugnam detractarent. Adeo acriter concursus est, ut fremitus pugnantium Picastrū sit exauditus. Diu uictoria neutro inclinata stetit: Libanotrij, quod egregiam Federico nauare operã instituerant: equis calcaribus concitis, maximo impetu in hostem ferebantur, unumquēq; obuium ferientes. Sueui quanq̃ se illis obijcerent: cogebantur tamen pedem referre, quod grauibus uulneribus acceptis, mortē occumbebant. Quo factum est, ut perturbato ordine, prælio profugi, deserta & auia petierint: quibus nullus fugæ locus patuit, hi occisione occisi sunt. Ea pugna Philippus captus est, unaq; per multi nobiles. Federicus Picastrū cum uictore exercitu reuersus, interiecto paucorū dierum spatio, ad Lipsim cōtendit: præibant ipsum, qui equis uehebantur armati, exuias in pilis gestantes. Sequebant' uincti captiui. Ut Lipsim intrauit, quicquid auri, argētīq; fuit, in Thomæ apostoli templo posuit. Postq̃ Adolphus copias uictas, cæsas, & fugatas, ac Philippum captum rescuit, ad reparandum exercitum, omni fuit cura intentus. Ex quo milites complures ad eas urbes, quas ditionis suæ

F 3 fecerat,

fecerat, tuendas eius iussu proficiscunt. Ipse quàm primum oblatam sibi occasionem putabat, subsequetur. Verum prohibitus, quod ei ab Alberto grauissima bella inferebantur: cum reliquo exercitū se in ipsum confert: cum quo dum collatis signis dimicat, interficitur: id quod Federico maximam peperit lætitiā. Quin eo fuit animo, ut urbes amissas, breui recepturus esset. Igitur Philippus, ut acerbi quicquid atque incōmodo ei nunciaretur à custodibus, in ipsius conspectum deducitur. Tum Federicus, quò nunc inquit, tua sese iactabit audacia, In quem abs te fiet impetus, quem Legatum mandandum iubebis, Quas urbes latronibus tuis diripiendas concedas? Ni quæ ad me iure attinent oppida reddenda curaueris, maximo tibi erit infortunio. Philippum tantus pavor, tremorque omnium membrorum cepit, ut diu hiscere non posset: Animo tandem recepto, quæ in mea, inquit, sunt potestate, oppidorū composies. Fribergij reddendi, quando in aliena sit manu, ne mentionē quidem feceris. Paulo post Philippus in carcerem in Roditiana arce demittitur. Vbi cum aliquot dies mansisset, custodum fraude fuga euasit: ad Colditium peruenit: ubi à suis summa cum iucunditate acceptus est. Adeo Federicus illius fugam moleste tulit, ut cæteros nobiles sordidissimo carcere incluserit: atque a motis custodibus eius, fores firmissimis præsidij munierit. Interea Alberto, de quo paulo ante meminim⁹,

summi

summi imperij ius defertur. Ad eum tum Philippi, tum Federici uerbis literæ afferuntur, quod hunc Adulphus nulla laceffitus iniuria, regno depellere sit conatus, urbibus spoliauerit, cladibus affectit. Quare ut aliquando tantis laboribus, modus statuatur suæ maiestatis esse: id facile fieri posse, ut opera sua Philippus alieno abstinere. At Philippus se in maximum discrimen adductum, uerericq; ne his urbibus, quas Adulphus in imperij Romani potestatem redegerat, priuaret, affirmabat. Quare ferendas ei suppetias statuerat, ne de Imperatoris dignitate minueretur. Albertus, quod ad omnes dolos, & ad omne consilium, uel cogitandum, uel explicandum prudentissimus erat: utriusq; literas & diligenter, & accurate legit. Igitur Federicum bono respondet esse animo: eum nulla spe decidere, quin amissa oppida sine ictu gladij sit recepturus. Se ad Bohemiam breui iter facturum, Federicus ad eum diuertat, Philippus aderit, pacis inter eos componendæ, se curam, onusq; suscepturum: atque ut oppida reddantur curaturum. Federicus hoc responso accepto, non mediocri exiijt læticia. Haud multi dies intercesserunt, cum Albertus Aldenburgium peruenit: ad Federicum, ut ad se iter intendat, nuncium mittit. Concessit Federicus in Alberti sententiam. Nulla siquidem interiecta hora, eò contendit: ab Oppidanis humane, benignèque excipitur. At Albertus erga Federicum colloquutiones familiarissimas:

familiarissimas: complexusque summæ beniuolentiæ, falso iudices simulat, seque pollicetur, quantum in eo fuerit, accessurum desiderio suo. Haud multo post hospes aduenit, Federicum ad sumendum cibum inuitat. Interea Albertus quendam ex armatis, quos ad custodiam corporis: non solum in bello, sed etiam in pace habebat, ad se accersit: huic si Federicum necauerit, magna argenti, aurique præmia statuit. Igitur auaritia captus, sese rem transacturum spondet: Cœnabat nobilissimus princeps, cum latro districto gladio in triclinium ex occulto interuenit: qui cum Federico erant robustissimi ac fidelissimi milites, hominis mirati aduentum repente surgunt: atque in eum cōiucia faciunt. Non defuerunt, qui se latroni opponerent, uni gladio brachium traiecit. Milites ira perciti, latronemprehendunt, discerpuntque. Hospes ne tanti sceleris conscius haberet hospitio Federicum abducit, Interea tanti facinoris fama urbem peruasit, ad rem uisendam maximus fit hominum concursus: hospitium oppugnatur: ingreditur, ut Federicum nusquam intuentur, in milites impetum faciunt: alios uulnere afficiunt: alios occidunt: aliosprehendunt: alios in fugam uertunt. Postero die Federicus mutata ueste, ac nullo comite urbem egressus est: ac per nemora auia Picastrum terrestri itinere concessit. Insequenti die, quibus apud ipsum præcipua erat autoritas: ut ad se accedant, commoneri iubet. Paruerunt

ruerunt illi principis uoluntati, cum omnes ei assedis-
sent: quantam in ipsum & commilitones suos credulita-
tem adhibuerit, qui ue impetus factus sit, exponit: haud
procul abfuisse, quin ab Alberti milite occideretur: se
cum fore qui post hac nulli Imperatori sit fidem habi-
turus: suo periculo multos docuisse, qui rebus suis in de-
mentissimam subierint temeritatem, sapientius consu-
lent. Nunquā in eo principe spem eam collocandam, cui
ingenium nō est laudabile, neque lene consilium, qui sa-
uitiam meditatur more leonis, qui & ui & animi super-
bia fretus, prædæ audus, gregem inuadit. Se nondum
esui potuicque finem imposuisse, cum miles stricto gla-
dio, ut ab eo occideretur missus est, se comilitonū suo-
rum beneficio seruatū. Cum in hæc deflenda prolabe-
retur, steterunt grauissimi uiri diu mutua admiratione
defixi, omnes in avaritiam, qua uehementer impedi-
batur, crimen contulerunt. Enim uero si à ueritate abes-
se nolumus, fatebimur unam esse avaritiam, cui si etiā
adieceris superbiā: haud ibo inficias, quæ officiū omne
peruertit. Tandem omnium eò ut in Albertū uindicare-
tur, inclinarunt sententiæ. Cum in hoc statu ad Picastrū
res essent, Albertus captiuos, quod Federicum incolu-
mem petisse Picastrum rescierat, è carcere emitti iussit.
hi se patriæ reddiderunt. Nec parua præterea, ne essent
qui eum tanti sceleris autorem arbitrarentur, suspicione
adducebant. Philippus uero ne fide decedat, ne animo

G deficiat

deficiat, ne ullus ipsum subeat timor, uerū urbes atq; arces sibi tuendas putet: quod ei ingētes copias in præsidium breui sit missurus, certiorē facit. Postero die ad Frisingū ut ciues ad amicitiam & cōsuetudinē suā traducet proficiscit: eis tributorū immunitatē tribuit. Rebus ita cōpositis ad Boemiā diuertit. Hæc ubi Federico nunciata sunt, nulla interposita mora exercitum comparat atq; ad Fonteiam castra ponit. Interea Albertus princeps Thuringius ut filiū Ludouicū, quē extra matrimonium natum diximus, instituerat hæredem, se principatu imperioq; abdicauit. Eam rem permulti inimico tulerunt animo. Sed præmio corrupti nequaquā in sententia manserunt: haud multum temporis intercessit cum Albertus in Erfordia extremū uitæ diem morte confecit: confestim inter proceres quod alij Ludouico, alij Federico principatū deferendū censebant, est oborta contentio: ubi his de rebus ad Federicū allatus est nuncius, Theodericū cum multitudine armatorū ad Fonteiam cūueniendā mittit: ipse in Thuringiā iter intendit, repente infinita expeditorū militū multitudo sese ad eū adiūxit. Ex quo ciuitates complures ditionis suæ fecit: qui Ludouico studebāt, Erfordenses Comitē Vinaria, Comitē Glichoniensem, non nisi prælio superatos dimisit: quibus ad fugam pedes auxilio fuerunt. Secūdo ad Albertum proficiscuntur auxilium orantes, haud desuit Albertus eorum uoluntati. Nam quem ex Pannonicis

monicis coegerat exercitum illis ad belli præsidium con-
 tulit. Interim Federicus urbem Gotthiam, quondam a
 Gotthis conditam obsidebat: cum legiones Alberti in
 Thuringiam peruenerunt, cuncta ferro incendiôq;
 absumentes. Tandem cum Erfordensibus ut tutiores
 redderentur, se coniūxerunt. Ea tempestate comes Vi-
 nariæ, de quo paulo ante dixi Erfordensibus impabat,
 corroborato in hunc modū exercitu in urbis Sanger-
 hausensis portis cōsederūt, diu eā obsederāt cū incolæ
 occultū nunciū ad Federicū ut ipsis copias in præsi-
 diū mitteret p̄ficisci iubent. Paruit hic illorū uolū-
 ratū: nam quæ ipsis præsidio essent legiones expeditissimas duce
 Theoderico mittēdas duxit. Nec multo post ipse Got-
 thiā sub imperio suo redegit: ut aliquot ocij dati sunt
 dies cum uictore exercitu in hostes iter confert. Quod
 ubi rescuerūt ab urbe copias abducunt, atq; ad urbem
 Vinariam profugi se recipiunt, nec uestigijs abest Fede-
 ricus ubi eos se in urbem coniecisse animaduertit: binis
 castris modico inter se distantibus interuallo: ne exi-
 tus inclusis ab urbe néue aditus foris ad auxilia in-
 tromittenda esset, in portis consedit. Tandem eius
 compos factus est. Vine an deditioe incertum ha-
 beo, hostium alios occidit, alios cepit. Comes Vina-
 riæ cum permultis Erfordensibus captus est, & in uin-
 cula coniectus. ex Alberti exercitu milites complures,
 mirum fuga euaserunt, seq; ad urbem quam Salzam

G 2 uocant

uocant contulerunt, qui cum Erfordensibus & comite
 Glichoniēsi ut eis præsidium mitteret, per occultos agūt
 nūcios, eo præsidio ad arcem quam Hectorisbergium
 uocant, castra admouerunt. annum prope obsederant,
 nec eā imperio suo subiecerāt. Ex quo Federicus quod
 multitudine hominū abundabat, ad eam obsidione li-
 berandā diuertit: quod omnes ferē se fuga præpauerūt,
 qui operas fortibus uiris dignas ædant mortem opper-
 tierunt. Hæc cum in Thuringia gerūtur Theodoricus
 copijs Sueuorum prostratis, Fonteiam, Fribergiū, com-
 pluraq; oppida, quæ ad eos descuerant in potestatem
 suam redegit. Ex quo ad Lipsim in Hiberna cōtendit:
 Casu accidit ut dominicæ natiuitatis sacra, in templo di-
 ui Thomæ celebrarent: is cum adesset, quod religio-
 sissimus esset, à milite quodā interfectus est: extemplo
 fama percrebruit id factū Philippi hortatu: Id ubi Fe-
 dericus ex nuncijs cognouit, nulla interposita hora, Li-
 psim uenit, & in templo diui Pauli apostoli tumulatur,
 ibiq; Philippū Cignauiorū, Aldenburgeniū & Camā-
 norū præsidio, Fonteiam potestati suæ subiecisse cōperit:
 deinde Lucam copias duxisse, atq; in portis confedis-
 se. Ex quo legatos in Thuringiam, qui delectū habeāt, mit-
 tit: Ipse cum Libonotrijs Picastrū peruenit, in eam ciui-
 tatem cum omnis exercitus cōuenisset, in Philippū iter
 intendit, eo animo, ut sua manu illū occideret: cū uterq;
 exercitus diu cōgressus esset, imperatoresq; suis animū
 adferrent.

adferrent. Philippum pugnātem animaduertit: hic est inquit cuius prodicione frater meus mortem occubuit: haud impune sibi erit. Igitur in nobilissimū ac robustissimum equum affiliit, eumque educto gladio in Philippum concitat, nec ille pugnam detrectat: pugnam diu pugnaverūt, cum Philippus pluribus ac mortiferis uulneribus grauatus, ex equo prolabitur, subito quæ sub signis suis militabant copias fama peruasit: Philippū cæsum esse, ex equo prolapsū: omnes terga dederūt. Quibus etiam Philippus urbes ab se captas tuendas dederat: ut interfectum intellexerunt, ipsis relictis ad Friburgiū confugiunt. Quoniā eo temeritatis deuenierant, ut ipsum tueri minime diffidebāt. Federicus uero quod ei ciuitates relictæ sese dediderant in Thuringiā regressus est: ibi comperit Ludouicum comparasse exercitum: quod Albertus magnam uim Gallorum illi in præsidium miserat, quo auxilio Calonem oppidum obsederat: præterea Erfordenses & Comitē Glichoniē sem ad Herciniū, ei syluæ id est nomen, castra posuisse. Ex quo iracundia adductus, cum Ludouico manū conferere statuit. dextrum cornu tenuere Libonothani & Misnenses, sinistrum Thuringij: & si diu collatis signis dimicassent Federicus tū prælio usus est secundo. præerat hostilibus cohortibus Boemus quidā: cui Schonbergo erat agnomen: hic captus est & in carcerem coniectus. Hac uictoria elatus, ad Erfordenses animū uer-

Oratio Fe-
derici ad
Erfordēses.

tit ac prius consilio, quod humanissimi est principis, quàm armis agendum statuit. Igitur ex ipsis quosdam qui magnæ autoritatis erant, nam eos per nuncium ad se acciri iusserat, in hanc sententiam alloquitur. Non sum nescius uiri Erfordenses quanto amore Ludouicum, incerto patre natum complectamini: cui uos metipsos addixistis oppida, quæ mihi hæreditate obuenerant, sub illius imperio redigestis. Quod si id quanto nobis futurum esset periculo cum animis uestris consyderaueritis: nimirum aliena fuissetis uoluntate, eam coacti estis subire fortunam, cuius memoriam perhorresco ex animi mei sententia, iuro ut ego de Erfordensibus, si post hac in eandem curam incubent: exquisitissimum supplicium sumam, Quo temeritatis adducti estis: qui cum Federico cui tot uictorias de hostibus dii immortales dederunt, manus conferere audeatis: Sueui bello fortissimi sunt, eos tamen non semel, sed sæpius prælio subegi. Proxime Alberti exercitum, cum quo Norici, Heluetijq; se coniunxerant prælio fudi: castris exui, ingentiq; præda sum potitus. Quæ cum ita sint, decedite à sententia, accedite desyderio meo. Consulite saluti uestræ, deſcite de principatu & imperio, expellite incerto patre genitum. Quod si in sententia perstabitis, bellum parate: qui pacem pati non potestis.

potestis. Erfordenses, qui infestissimo in Federicum erant odio, se ad eos qui opibus, armis, potentia ualebant, de ea re relatueros respondent. nec uereri: quin in ipsum suam sint uoluntatem collaturi. Ut igitur regressi sunt, Federici orationem exponunt: qui se populo addixerant: armis inquirunt decernendum est, quod Federicum terror inuaserit. Postero die Erfordenses & Federicus inter se manus conseruerunt. Nunquam acrius castra castris collata sunt. Quippe gener ac socer, fratres, ciues, infestis hastis se mutuo petierunt: Eo praelio res Federici superior fuit: Erfordenses Ludouicum Comitem Glichoniensem in syluas equo abriperunt. Reliqui arma abijcientes sese Federico permiserunt: omnis ferè Thuringiæ populus à Federico in deditionem receptus est: Ipse paucis post diebus, quod reficiendus erat exercitus, ad Misnenses diuertit. Fribergum, quod à Sueuis captum diximus, recepturus. Cum igitur stationes ante urbem posuisset: Caduceatorem præmittit, qui ciues admonet ad unum omnes: ni in sententiam suam concedant: Sueuos exterminet, urbem tradant, perituros: Fribergum sui iuris esse, ad se adtinere. Ciues, atq; hi potissimum qui plurimi fiebant: non ad se spectare, qui urbem tradant, respondent: semel Alberto imperatori fidem suam, constantiamq; præstitisse: non esse consuetudi-

nis se ab illa desciffere, quin in eos qui eam uiolassent ab ipsis seuerissime uindicatum, nec par esse his qui urbis custodiam haberent iniuriã facere, quin eos esse ea uirtute præditos, qui amissam breui recepturi foret. Federicus Caduceatoris uerba mēte agitans, armis agendum statuit. ut igitur muros demoliretur immēsa magnitudinis tormenta idoneis locis disposuit: Breui procidit magna pars muri cum ingenti fragore: ambibat murum fossa mirã latitudinis atq; altitudinis, ea iussu Federici oppleta est. conabatur obsessi missilibus hostē submouere: quæ in portis erant præsidia disposita, parum proficiebant, quod tormentis telisq; icta moriebantur. Verum fossa oppleta, militibus Federici ad muros transitum dedit: magnam partem dolabris subruerant, cum ruere incepit. at obsessi ad defendendam urbem, quæ opus erant, nihil prætermittebant: tum qui apud Federicum militiam militabant pedites nonnulli, quanta maxima possunt uoce inclamant. referte commilitones gradum, mœnia corruunt, in hæc uerba corruerunt: adeo excitata est pulucrea nebula, ut multos cum oppidanos, tum hostes oppresserit. ut sedata est: tollitur omnibus ingens clamor, nunq̃ acrius concursus est. Nam quo magis oppidani iaculis, catapultis, balistis, atq; omni telorum genere repellere nitebant, eo magis sese inferebāt. plus mille hominū interfectū est:

est: Federicus desperato ingressu, ad alteram murorum partē, quæ à ruina multos passus aberat, scalas admo-
 ueri iubet, magnūq; numerū militū conscēdere, seq; in
 urbem immittere: uix murū conscenderāt, cum hostes
 cepisse urbē rumor emanauit: quo factū est ut Sueui
 ciuesq; pedem retulerint, tum Federicus instare, unū-
 quēq; obuium ferire, animū suis afferre. Mars ipse ex
 acie optimū quenq; pigneratur: cōplures metu mortis
 compulsi, abiectis armis, in loca abdita se conferūt. qui
 bus nullus fugæ locus patuit, ad Federici genua proci-
 dunt, errati ueniā petentes. tum princeps demētissimus
 in eos misericordia cōmotus, nequis post hac feriretur,
 per præconē pronūciauit, quod ipsi suo exēplo docti,
 arrogantiaē poenas dedissent, Sueui ut armis depositis
 infra biduū urbe egrederent̄ edictum. permultæ ciui-
 tates nunciata Fribergij clade, se Federico sponte pmi-
 serunt. Tandem ad Aldenburgiū castra posuit, annū
 propè illud obsedit, quod à ciuibus fortissime obsiste-
 batur. Est non longe ab urbe arx in colle munitissima,
 quam & expugnare aggressus, sed cū ui id efficere diffi-
 debat ad insidias confugit. Igitur milites (quorū uirtute
 fidebat) ad se cōuocat: his si arcis murū scandant ac cu-
 stodibus aut interfectis aut prehensis eam sibi tradāt,
 magnā uim argēti polliceť: Illi Federico obtēperare cu-
 pientes, interdū in syluis, quæ ab urbe haud procul ab-
 erāt, delitescūt: simulq; murorū altitudinē contēplant̄.

Secunda

Secunda uigilia insidias egrediuntur: qui cæteris ætate anteibant, omnes in secretum abducit, oratq; ut confer-
tis manibus mutuã dent fidem: se diligenter inspexisse
murorũ ambitũ, eos esse custodes, quorũ animos con-
festim timor subibit: se primũ qui murũ conscendit fo-
re. Res in hunc modum componitur: erat nox intempe-
sta, cum nullã emittentes uocem, ex sylua abeunt, ut lo-
co eis accommo perspecto in mœnia euaserũt, pau-
lulum morati, scalas lineas, quarũ extremis illigatæ erãt
manus ferreæ superiorũ murorũ parti iniiciunt. Nimi-
rum quibus fortuna affulget, id quod est in prouerbio
celebratum, ñ nullo egent consilio. Custodes qui in mu-
rorum custodia erant, ad unum omnes necarunt. Alios
in caput a muro præcipites dederunt, alijs uitam ferro
eriperunt. Non multo post Federici signa ad mœnia
deposuerũt. Ego custodes uel mēte uino alienata fuisse
crediderim, uel somno oppressos, hoc maxime modo
Federicus arce potitus est. Ipse antelucano tēpore cum
legionibus expeditis intromittitur: In sequenti nocte
ardentissimas faces in ciuium tecta coniici iussit: quæ
flammã incendiũ euomebant, eorum ruentium fragor
ubiq; audiebatur: fama est tertiam prope partẽ urbis
flammis absumptam. coacti sunt obsessi ac mœnibus
inclusi se dedere. Qui in pertinacia perstiterant eorum
bona diripuit, reliquos tutos præstitit. Quæ proxima
erant oppida ne eandẽ cogereur subire fortunã, metu
perculsa

perculsa clauēs ad quercus depositas ei detulerunt. Reluctarunt autē aliquot annis Cignei & Camanni, ne se suæ ditioni subderēt: quoniā hī iuris imperij semp fuerē, sed diuturnis incurſionibus & multiplici incōmodo affecti, in ſententiā eius concedere coacti ſunt: adſentiēte Ludouico Bauaro impatore, qui has urbes Federici adminiſtratione cōmiſit. In exitu annus erat cum de in tregro in Thuringiam uictorem ducit exercitū. Caſtella demolitus, uicos incendio conſumpſit, agros uasta- uit, arbores succidit, turres ad ſolū euertit. Paucis poſt diebus in Erfordiam inſeſtiſſimo progreditur odio. Erfordenſes ei obuiam prodeunt precibus orātes, ut mo- dum iræ ſtatuat, quæ ut ſuppreſſa erat, aliō referret cogitationes ſuas, ſe fateri è recta uia declinaſſe: hoſtibus ſuis præſidio fuiſſe, eſſe demētix ac prudētix ſuæ, ipſo- rum excuſationē ſuſcipere. Federicus eis crimina condo- nauit: iuſſitq; ut quotannis maximis ipſum, & a qbus ei ſuccederetur, muneribus proſequerentur, ac ſingulos iureiurando adēgit.

IO. GARZONIS BONONIENSIS RERVM SA-
XONICARVM AD ILLUSTRISSIMVM
FEDERICVM SAXONIAE DVCEM,
LIBRI SECVNDI FINIS.

BASILEAE APVD IO. FROBENIVM MENSE
MARTIO AN. M . D. XVIII.

SERVM SAXONICARVM LIBER II. 29

IO. FRO.

IO. GAZONIUS BONONIENSIS SERVM SA
XONICARVM AD IVSTISSIMVM
FREDERICVM SAXONIAE DUCEM
LIBRI SECUNDI FINIS

BASILIAE APVD IO. PROBRINIUM MENSE
MARTIO. AN. M. D. XVIIII.

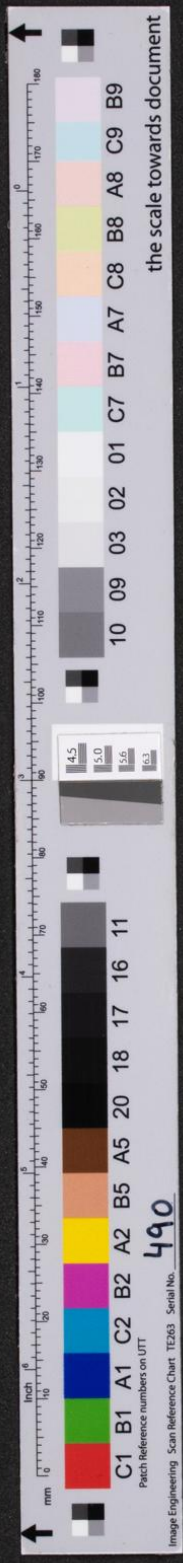

tur: qui certis
 uic, oratōe ut
 diligenter imp
 , quōū amon
 murū confend
 rurat: nox inter
 ex sylua abent
 pncipia euale
 extremis illige
 parti iniunc
 quod est in pro
 Custodes qu
 omnes necar
 runt, alijs u
 derici signa ad
 ēte uino alien
 os, hoc maxime
 telucano resp
 tur: In sequen
 ecta conijci u
 rum ruentium
 am prope par
 ar oblesi ac m
 cia perflitran
 ractitit. Quae
 ar subire tormā

RERV
 percussa da
 luctarunt a
 suæ ditioni
 re, sed diut
 affecti, in se
 te Ludouic
 administra
 tegro in Th
 la demolitu
 uit, arbores
 diebus in E
 fordenses ei
 dum iræ sta
 gitationes s
 suis præfidi
 rum excusat
 nauit: iussit
 ei succedere
 iureiurando

IO. GARZ
 XONIC
 FED

BASILEA
 MA

runt. Re-
 anni, ne se
 semp fue/
 cōmodo
 ad sentiē
 Federici
 um de in
 . Castel-
 s uasta
 ucis post
 odio. Er
 s, ut mo/
 ferret co/
 nostibus
 suæ, ipso
 a condo
 a qbus
 singulos

VM SA
 VM
 M,

MAENSE